

БІБЛІОТЕКА У ПРИЗМІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ: ТРАДИЦІЙНІ ТА МОДЕРНІ ПОСЛУГИ Й ОЧІКУВАННЯ КОРИСТУВАЧА

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

26–30 жовтня 2020 року

Харків
ХДУХТ
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**БІБЛІОТЕКА У ПРИЗМІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ:
ТРАДИЦІЙНІ ТА МОДЕРНІ ПОСЛУГИ
Й ОЧІКУВАННЯ КОРИСТУВАЧА**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

26–30 жовтня 2020 року

Харків
ХДУХТ
2020

УДК 021
ББК 78
Б19

Редакційна колегія:

Червко О.І., д.т.н., професор (відпов. ред.),
Янчева Л.М., к.е.н., професор (заст. відпов. ред.),
Михайлов В.М., д.т.н., професор (заст. відпов. ред.),
Бакуменко Л.Г., к.н. із соц. комунікацій (заст. відпов. ред.),
Ларіна А.В., заступник директора наукової бібліотеки,
Белінська Л.І., завідувачка сектору відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення,
Кухарьонук О.К., начальник ННЦНТ,
Коновалова Т.В., завідувач лабораторії ДН ННЦНТ,
Афоніна Т.М., керівник відділу організаційно-інформаційної роботи,
Жданович О.М., начальник Видавництва університету.

Рекомендовано до видання вченою радою ХДУХТ, протокол № 9 від 19.02.2020 р.

Бібліотека у призмі веб-технологій: традиційні та модерні

Б19 **послуги й очікування користувача** : Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, 26–30 жовтня 2020 року : [матеріали] / редкол. : О. І. Червко [та ін]. – Х. : ХДУХТ, 2020. – 108 с.

ISBN 978-966-405-506-9

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції із питань сучасного розвитку бібліотек та надання новітніх послуг користувачам через застосування веб-технологій. Збірник розраховано на фахівців у галузі бібліотечної справи та вищої освіти.

УДК 021
ББК 78

Видається в авторській редакції

ISBN 978-966-405-506-9

© Харківський державний
університет харчування та торгівлі

ЗМІСТ

<i>Бакуменко Л. Г.</i> ПРОФЕСІЯ БІБЛІОТЕКАРЯ: ЕВОЛЮЦІЙНИЙ АСПЕКТ	3
<i>Бакуменко Л. Г., Геворкян Л. Г.</i> НАУКОМЕТРИЧНІ БАЗИ ДАНИХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ В НАУКОВІЙ ТА НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	12
<i>Безпала О. О., Бакуменко Л. Г.</i> БІБЛІОТЕЧНІ КОРПОРАТИВНІ МЕДІА: ЩЕ ОДИН КРОК НАЗУСТРІЧ	21
<i>Безпала О. О., Бакуменко Л. Г.</i> ЧИ СВІДОМА НАША СВІДОМІСТЬ	26
<i>Белінська Л. І.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БАЗ ДАНИХ БІБЛІОТЕКИ У ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ	31
<i>Влащенко Л. Г., Нікітенко О. М.</i> РОБОТА З АНТИПЛАТНОЮ СИСТЕМОЮ: РЕЗУЛЬТАТИ І ВИСНОВКИ	38
<i>Горальчук А. Б., Омельченко С. Б.</i> НАУКОМЕТРИЧНІ БАЗИ В ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	41
<i>Грецьєва Н. В., Самохвалова О. В., Олійник С. Г.</i> РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У СПРІЯННІ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ	47
<i>Грищенко Т. Б., Нікітенко О. М.</i> КОМУНІКАЦІЇ У БІБЛІОТЕЦІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	51
<i>Дейниченко Г. В., Дмитревський Д. В., Горелков Д. В., Червоний В. М.</i> РОЛЬ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ БІБЛІОТЕК В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	56
<i>Дейниченко Г. В., Горелков Д. В., Червоний В. М., Дмитревський Д. В.</i> ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»	60
<i>Єсінова Н. І., Лисак Є. Ю.</i> РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	64

забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі. Важливою ланкою у сприянні академічній доброчесності є університетська бібліотека, яка гідно виконує головну місію – запобігання плагіату, формування та поширення високоморальних засад в освітньому та науковому процесі.

Список використаних джерел:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Арпохова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6Wa1NoR3g4SIFaWVE/view>

2. Положення "Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових і навчально-методичних працях наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти Харківського державного університету харчування та торгівлі" від 30 листопада 2018 р. №13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/handle/123456789/4241/>

027.7:378.4]:316.77

КОМУНІКАЦІЇ У БІБЛІОТЕЦІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Грищенко Тамара Борисівна,

директорка наукової бібліотеки,

Харківський національний університет радіоелектроніки

Нікітенко Олександр Миколайович,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент
кафедри Метрології та технічної експертизи,

Харківський національний університет радіоелектроніки

Анотація. Відображено системи наукової, освітньої та соціальної комунікацій, які використовують у роботі бібліотеки закладу вищої освіти. Наведено функції наукової комунікації. Наголошено на зміні традиційних функцій співробітників бібліотеки.

Ключові слова: бібліотека, наукова комунікація, освітня комунікація, соціальна комунікація, бібліотечна комунікація, інформаційна технологія.

КОММУНИКАЦИИ В БИБЛИОТЕКЕ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Грищенко Тамара Борисовна,

директор научной библиотеки,

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Никитенко Александр Николаевич,

кандидат технических наук, старший научный сотрудник, доцент
кафедры Метрологии и технической экспертизы,

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Аннотация. Отражено системы научной, образовательной и социальной коммуникаций, которые используют в работе библиотеки учреждения высшего образования. Приведены функции научной коммуникации. Отмечено изменения традиционных функций сотрудников библиотеки.

Ключевые слова: библиотека, научная коммуникация, образовательная коммуникация, социальная коммуникация, библиотечная коммуникация, информационная технология.

COMMUNICATION IN UNIVERSITY LIBRARY

Grishchenko Tamar Borisivna,

Director of the Science Library,

Kharkiv National University of Radioelectronics

Nikitenko Oleksandr Mikolajovich,

candidate of technical sciences, senior science academician, associate
professor of the Department of Metrology and Technical Expertise,

Kharkiv National University of Radioelectronics

Abstract. The systems of scientific, educational and social communications used in the work of the library of a higher education institution are reflected. The functions of scientific communication are given. Emphasis is placed on changing the traditional functions of the library staff.

Keywords: *library, scientific communication, educational communication, social communication, library communication, information technology.*

Сучасна бібліотека закладу вищої освіти (ЗВО) – це бібліотека суспільства знань складний системотворний соціально-комунікаційний комплекс, який в умовах інформаційного суспільства розглядається не лише як виробник інформаційних продуктів і бібліотечних сервісів, а й забезпечує освітні, наукові, культурні, соціальні потреби користувачів, здійснює продукування нових ідей та знань [1].

Сьогодні бібліотеки мають достатній потенціал, щоб бути не лише активними учасниками інформаційного виробництва, а й навігаторами в інформаційному просторі.

Бібліотека закладу вищої освіти бере участь у двох взаємопов'язаних процесах: освітньому та науковому, а, отже, без комунікації ніяк не обійтись.

Основні види комунікації: міжособистісна та масова. Міжособистісна комунікація являє собою безпосередній контакт людей, що включає: індивідуальні форми – спілкування між двома людьми; групові форми – коли люди вступають у спілкування в малих групах.

Масова комунікація – процес поширення інформації і впливу в суспільстві за допомогою спеціальних коштів, друку, телебачення, радіо, кіно і т. д., в результаті чого повідомлення надходить відразу до великих груп людей.

Бібліотеки вже давно перестали бути лише осередком документних ресурсів, вони стали комунікаційними центрами, пройшовши шлях від накопичення та зберігання документної інформації до роботи із конструктами знань, і орієнтуються на роботу з користувачами інформації. Робота бібліотеки будується за власними програмами розвитку, які враховують особливості навчального закладу, спираються на конкретні кадрові можливості, чітко окреслюють шляхи розвитку і перспективу. Кожна бібліотека формує власний комунікаційний простір, який є складною системою різноманітних інформаційних потоків і комунікаційних зв'язків: користувач – інформаційний ресурс [2].

Основним у роботі бібліотеки ЗВО, як невід'ємної складової навчального закладу, залишається: якісне інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу та науково-дослідної діяльності університету; інформаційно-бібліографічний супровід наукових досліджень професорсько-викладацького складу, магістрів та

аспірантів; збереження, формування та всебічне розкриття інформаційних ресурсів; активізація інформаційної діяльності з використанням нових технологій; просвітницько-виховна робота серед студентів університету [1].

Наукова комунікація – обмін науковою інформацією (ідеями, знаннями, повідомленнями) між дослідниками.

Більшість досліджень базується на знаннях, які вже були здобуті іншими, попередні дослідження – є підґрунтям для наступних.

Наукова комунікація є логічно пов'язаним і органічним продовженням будь-якого наукового дослідження. Саме наукова комунікація є основним механізмом функціонування та розвитку науки, механізмів її зв'язку з суспільством, необхідною умовою розвитку вченого, його академічної репутації.

Функції наукової комунікації:

- «реєстрація» авторства (нової ідеї, результатів дослідження тощо));

- «сертифікація» якості дослідження через рецензування (peer review): оцінку «рівними, оцінку колегами»;

- інформування про дослідження та його результати;

- «архівування» результатів дослідження для майбутніх доступів та використання.

Бібліотечний працівник є посередником між користувачем, як споживачем, і інформацією, а бібліотека – комунікаційним каналом, який забезпечує рух документів. Саме бібліотека забезпечує адаптацію особистості до інформаційного простору, надаючи доступ до електронних продуктів та послуг [3].

Бібліотека освоює функції навігації в світових наукометричних системах, здійснює підвищення публікаційної активності та видимості науковця в системі наукових комунікацій, а також підготовку для ректорату інформаційно-аналітичних матеріалів бібліометричного спрямування [2]. Для задоволення інформаційних потреб учених університету бібліотека вивчає і досліджує процеси створення ресурсів, розвиток та використання мережних технологій, забезпечує доступ до власних та світових продуктів, здійснює пошук ефективних методів обслуговування користувачів, впроваджує різноманітні методи вимірювання, надає допомогу з перевірки академічних текстів на плагіат.

Бібліотека прагне, щоб рівень наданих нею послуг відповідав європейським стандартам, активно розвиває новий напрям діяльності, впроваджує цифрові послуги із супроводу університетської науки: організація репозитарію; видавництво; інтеграція наукових публікацій

до наукового інфорпростору. Бібліотечні сервіси надають університетській бібліотеці нових рис, якими є: зміщення вектора уваги бібліотек до пріоритетності надання послуг автору-вченому; активне партнерство бібліотеки на всіх стадіях життєвого циклу наукового дослідження: інформування та надання доступу до документів, розповсюдження, аналіз та оцінки результатів досліджень.

Однією з основних інформаційних послуг, що надає бібліотека, є виконання бібліографічної довідки.

Обслуговування користувачів з особливими потребами передбачає дистанційний доступ до ресурсів бібліотеки. Значну допомогу у популяризації інклюзивного навчання надає сайт бібліотеки, на якому представлені матеріали для людей з особливими потребами. З метою сприяння інклюзивній освіті на сайті сформовано «аудіополицю» творчості українських та зарубіжних письменників на базі аудіовізуальних видань. Ця робота сприятиме залученню до комунікаційного процесу людей з особливими потребами. Сучасна бібліотека ЗВО прагне стати інституцією, за допомогою якої задовольнятимуть і хоча б частково вирішуватимуть соціальні проблеми діти та молодь з обмеженими фізичними можливостями.

Список використаних джерел:

1. Білоус В. С. Бібліотека – різновекторний навігатор у спеціально-комунікаційному просторі закладу вищої освіти / В. С. Білоус // Бібліотечний Меркурій. 2019. Вип. 2 (22). doi: [http://dx.doi.org/10.18524/2304-1447.2019.2\(22\).180330](http://dx.doi.org/10.18524/2304-1447.2019.2(22).180330)

2. Білоус В. С. Електронна бібліотека вищого навчального закладу як середовище швидкого доступу до інформації / В. С. Білоус // Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ : зб. матеріалів Республік. наук.-практ. Інтернет-конф. (Вінниця, 12–18 квіт. 2010 р.) – Вінниця, 2010. – С. 29–39.

3. Колесникова Т. Еволюція комунікаційних моделей діяльності бібліотек ВНЗ в умовах інформатизації / Т. Колесникова // Бібл. вісн. – 2013. – № 2. – С. 17–24.

4. Трачук Л. Бібліотечний сегмент глобального інформаційного простору: основні засади розвитку / Л. Трачук // Вісн. кн. палати. – 2017. – № 3. – С. 47–49.